

Vlaams
Parlement

ingediend op **1097** (2016-2017) – Nr. 4
20 juni 2017 (2016-2017)

Verslag

namens de Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie,
Innovatie en Wetenschapsbeleid
uitgebracht door Sabine Vermeulen

over het voorstel van resolutie

van Willem-Frederik Schiltz, Andries Gryffroy, Peter Van Rompuy,
Matthias Diependaele, Robrecht Bothuyne en Bart Nevens

betreffende de circulaire economie

en over het voorstel van resolutie

van Wouter Vanbesien

betreffende de bevordering van een duurzame circulaire economie in Vlaanderen

Samenstelling van de Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Innovatie en Wetenschapsbeleid:

Voorzitter: Jos Lantmeeters.

Vaste leden:

Matthias Diependaele, Andries Gryffroy, Jos Lantmeeters, Grete Remen, Axel Ronse, Sabine Vermeulen;
Robrecht Bothuyne, An Christiaens, Sonja Claes, Peter Van Rompuy;
Emmily Talpe, Daniëlle Vanwesenbeeck;
Yasmine Kherbache, Bart Van Malderen;
Imade Annouri.

Plaatsvervangers:

Paul Cordy, Annick De Ridder, Lieve Maes, Lorin Parys, Miranda Van Eetvelde, Peter Wouters;
Jenne De Potter, Martine Fournier, Kathleen Helsen, Koen Van den Heuvel;
Willem-Frederik Schiltz, Martine Taelman;
Rob Beenders, Güler Turan;
Wouter Vanbesien.

Documenten in het dossier:

- 1097** (2016-2017) – Nr. 1: Voorstel van resolutie
 - Nr. 2 en 3: Amendementen
- 1088** (2016-2017) – Nr. 1: Voorstel van resolutie
 - Nr. 2: Amendement

INHOUD

1. Voorstel van resolutie van Wouter Vanbesien betreffende de bevordering van een duurzame circulaire economie in Vlaanderen (<i>Parl.St.</i> VI.Parl. 2016-17, nr. 1088/1).....	4
1.1. Toelichting.....	4
1.2. Bespreking.....	5
2. Voorstel van resolutie van Willem-Frederik Schiltz, Andries Gryffroy, Peter Van Rompuy, Matthias Diependaele, Robrecht Bothuyne en Bart Nevens betreffende de circulaire economie (<i>Parl.St.</i> VI.Parl. 2016-17, nr. 1097/1).....	6
2.1. Toelichting.....	6
2.2. Bespreking.....	7
3. Stemmingen.....	7
3.1. Voorstel van resolutie van Wouter Vanbesien betreffende de bevordering van een duurzame circulaire economie in Vlaanderen (<i>Parl. St.</i> VI.Parl. 2016-17, nr. 1088/1)	7
3.2. Voorstel van resolutie van Willem-Frederik Schiltz, Andries Gryffroy, Peter Van Rompuy, Matthias Diependaele, Robrecht Bothuyne en Bart Nevens betreffende de circulaire economie (<i>Parl.St.</i> VI.Parl. 2016-17, nr. 1097/1)	8
Tekst aangenomen door de commissie.....	9

De Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Innovatie en Wetenschapsbeleid besprak op 15 juni 2017 het voorstel van resolutie van Wouter Vanbesien betreffende de bevordering van een duurzame circulaire economie in Vlaanderen (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1088/1) en het voorstel van resolutie van Willem-Frederik Schiltz, Andries Gryffroy, Peter Van Rompuy, Matthias Diependaele, Robrecht Bothuyne en Bart Nevens betreffende de circulaire economie (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1097/1).

Deze voorstellen van resolutie vloeien voort uit eerdere conceptnota's voor nieuwe regelgeving van Wouter Vanbesien (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 500/1) en van Willem-Frederik Schiltz (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 592/1).

De commissie hield over de conceptnota's meerdere hoorzittingen in maart en april 2016. Over deze hoorzittingen werd verslag uitgebracht in *Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 500/2.

1. Voorstel van resolutie van Wouter Vanbesien betreffende de bevordering van een duurzame circulaire economie in Vlaanderen (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1088/1)

1.1. Toelichting

Wouter Vanbesien stelt dat in de hele wereld steeds meer duidelijk wordt dat een omslag naar de circulaire economie noodzakelijk is. In de nota Visie 2050 van de Vlaamse Regering is die overgang dan ook als een van de prioritaire transitiedomeinen opgenomen (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 720/1). Recent herhaalde de Vlaamse minister van Omgeving nog in de plenaire vergadering dat ze volop wil inzetten op de circulaire economie (*Actuele vragen* VI.Parl. 2016-17, nr. 415).

Het is nu tijd om concreet te worden en niet enkel over het onderwerp te praten. Het 'take-make-waste'-model moet worden stopgezet ten voordele van een model waarin het gebruik van grondstoffen wordt verminderd en waarin producten op een andere manier worden ontworpen, zodat ze langer meegaan en herstelbaar en herbruikbaar zijn. Dat betreft niet alleen het materialen- en afvalbeheer maar ook de wijze waarop de economie is georganiseerd. Het lid is dan ook tevreden dat de voorstellen van resolutie in de commissie voor Economie worden besproken.

Wouter Vanbesien verwijst naar de eerdere conceptnota's en de reeks hoorzittingen die daarover werden georganiseerd. De commissie beschikt dus over voldoende informatie. Als uitgangspunt is het voor het lid belangrijk dat de circulaire economie er niet vanzelf zal komen. De marktwerking zal niet volstaan, er moet een beleid worden gevoerd en doordachte en coherente maatregelen worden genomen.

Het voorstel van resolutie bevat een hele reeks aanbevelingen en vragen, in de eerste plaats vragen aan de Vlaamse Regering. Wouter Vanbesien overloopt er enkele. Als voorbeeld van concrete maatregelen die de Vlaamse Regering kan nemen, vermeldt hij het transparant maken van materiaalketens en de opmaak van een stofstromenatlas. Er kunnen concrete streefcijfers worden vastgesteld voor de vermindering van de materialenconsumptie. De voorwaarden voor ontginning van primaire delfstoffen moeten worden verstrengd.

De ambities van het uitvoeringsplan inzake huishoudelijke afvalstoffen moeten hoger komen te liggen. Er moet een markt voor secundaire grondstoffen tot stand worden gebracht.

De consumentenverantwoordelijkheid moet worden uitgebreid.

De ondernemingen kunnen worden ondersteund door toprunnersprogramma's en aangepaste stimuli voor kmo's om zich circulair te organiseren. In het kader van duurzaamheidsrapportering voor bedrijven kunnen indicatoren voor hulpbronnen-efficiëntie worden opgenomen.

De deeleconomie moet worden gestimuleerd en bedrijven die kiezen voor product-dienstsysteem moeten worden ondersteund.

De overheid moet voor zichzelf de lat voor circulair aanbesteden en inkopen hoger leggen. Het voorstel van resolutie bevat het concrete voorstel om die voor Vlaanderen op 50 percent te leggen.

Onderzoek en ontwikkeling inzake circulaire economie moeten worden bevorderd.

Het mobiliteits- en infrastructuurbeleid moet meer op retour-, reparatie- en recycling worden gericht.

In het voorstel van resolutie wordt de Vlaamse Regering ook gevraagd om bij de Federale Regering en de Europese Commissie aan te dringen op maatregelen en bijstellingen. Een voorbeeld wat betreft het federale niveau zijn concrete maatregelen tegen ingebouwde veroudering. Voor de Europese Commissie gaat het onder meer over strengere en meer ambitieuze richtlijnen inzake hulpbronnefficiëntie en circulair ontwerpen.

Wouter Vanbesien besluit met een warme oproep om de ambitie te tonen die Vlaanderen nodig heeft.

1.2. Bespreking

Wouter Vanbesien geeft toelichting bij de amendementen nr. 1 en 2 die hij heeft ingediend op zijn eigen voorstel van resolutie (*Parl.St. VI.Parl. 2016-17, nr. 1088/2*). Die zijn ingegeven door suggesties die hij kreeg van geïnteresseerden, na het indienen van het voorstel van resolutie.

Amendement nr. 1 strekt ertoe in het vierde streepje, 2°, b), een punt ii)/1 in te voegen. De nieuwe aanbeveling betreft de koppeling van het hergebruikbeleid aan een lokaal sociaal tewerkstellingsbeleid. Hier is volgens de indiener nog veel potentieel, zowel bij de kringloopcentra als bij andere bedrijven.

Amendement nr. 2 strekt ertoe aan het vierde streepje, 2°, een punt c) toe te voegen. Het betreft de vraag aan de Vlaamse Regering om een circulair waterbeleid te voeren. Vlaanderen moet onder meer blijven investeren in het sluiten van waterkringlopen en bedrijven ondersteunen die werk maken van fosforrecuperatie uit afvalwater. Steden en gemeenten die kiezen voor rationeel watergebruik moeten daarvoor worden beloond. Wouter Vanbesien pleit voorts voor het opzetten van proef- en demonstratieprojecten.

2. Voorstel van resolutie van Willem-Frederik Schiltz, Andries Gryffroy, Peter Van Rompuy, Matthias Diependaele, Robrecht Bothuyne en Bart Nevens betreffende de circulaire economie (Parl.St. VI.Parl. 2016-17, nr. 1097/1)

2.1. Toelichting

Willem-Frederik Schiltz verwijst op zijn beurt naar de eerdere conceptnota's, de hoorzittingen daarover en een bedrijfsbezoek van de commissie. Ook voor de meerderheidsfracties waren die aanleiding tot het opstellen van een voorstel van resolutie.

Vlaanderen staat aan de top wat recyclage betreft, maar kan volgens de indieners een verdere systeemshift doorvoeren. Daarin werden door de Vlaamse Regering al een aantal eerste stappen gezet, het voorstel van resolutie bevat aanbevelingen om verder op die weg te gaan.

In de tekst ervan wordt onder meer aandacht besteed aan het begin van de productketen. Productdesign is een aspect waarop nog verder moet worden ingezet. Indien producten worden ontwikkeld op een manier dat hun onderdelen en componenten gemakkelijker kunnen worden hergebruikt, betekent dit een belangrijke stap voorwaarts om het gebruik van grondstoffen te verminderen of in ieder geval de gebruikte grondstoffen efficiënter te hergebruiken.

Naast productdesign besteedt het voorstel van resolutie ook aandacht aan de ontwikkeling van nieuwe businessmodellen. Daarover wordt al langer gesproken, maar de modellen zijn nog lang niet overal doorgedrongen. Toch maakt de verschuiving van product naar dienst meer en meer opgang. *Willem-Frederik Schiltz* herinnert in dit verband aan het bedrijfsbezoek van de commissie aan de tapijtenproducent en -leverancier *Desso*, die tapijten verhuurt, of ten minste het gebruik ervan verkoopt, maar zelf eigenaar blijft van de tapijten, die nadien terugneemt en in nieuwe tapijten herwerkt. Dergelijke businessmodellen kunnen nog voor economische groei in Vlaanderen zorgen.

Een volgend belangrijk speerpunt van het voorstel van resolutie is het inzetten op circulair ondernemerschap. Ondernemers moeten in een vroeg stadium kennis krijgen van de nieuwe businessmodellen en van de mogelijkheden die ze bieden om deze nieuwe markt aan te boren.

Ook universiteiten en hogescholen kunnen een belangrijke rol spelen in het aanmoedigen van de circulaire economie.

Indien Vlaanderen in de circulaire economie wil doorbreken, volstaat het niet om gewoon mee te doen maar moet het, zoals inzake recyclage, de ambitie hebben om aan de top te staan.

Kennisvergaring en -overdracht zijn eveneens belangrijke elementen. De Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij kan hierin een belangrijke rol spelen maar ook de private partners moeten worden betrokken. De mogelijkheden en de methodologische shift die de circulaire economie met zich meebrengt moeten aan ondernemers worden duidelijk gemaakt, zodat ze op een andere manier naar hun producten kijken.

De omslag naar circulaire economie vereist een ondersteunend beleid. De indieners van het voorstel van resolutie denken daarbij aan het in rekening brengen van de milieukosten. Er is volgens *Willem-Frederik Schiltz* echter geen nood aan een panoplie aan bureaucratische maatregelen, waarbij de lust om circulair te ondernemen al snel zou verdwijnen. Door een prijssignaal te geven, wordt het voor

ondernemers aantrekkelijker om de shift in te zetten. Er moet echter over worden gewaakt dat dit in een Europees perspectief gebeurt en dat de Vlaamse bedrijven geen zwaar concurrentieel nadeel hiervan zouden ondervinden. Daardoor zouden de ambitieuze doelstellingen niet kunnen worden gehaald.

Want volgens de indieners moeten er duidelijke kwantificeerbare en kwalificeerbare doelstellingen worden vooropgesteld. Het is dan aan het Vlaams Parlement om de realisatie ervan op te volgen.

De overheid kan met een innovatief en duurzaam aankoopbeleid de leiding nemen en het voorbeeld geven. De Vlaamse Regering heeft daarin al een eerste stap gezet. De indieners van het voorstel van resolutie willen dit onderschrijven maar ook verder opvolgen en controleren.

2.2. Bespreking

De amendementen nr. 1 tot en met 13 van Wouter Vanbesien zijn gepubliceerd in *Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1097/2. De indiener verwijst naar de verantwoording bij de rondgedeelde amendementen.

Willem-Frederik Schiltz zegt dat de meerderheidsfracties enkele van de voorstellen van Wouter Vanbesien geheel of gedeeltelijk kunnen steunen. Na overleg worden ze hernomen in de gezamenlijk ingediende amendementen nr. 14 tot en met 16 (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1097/3).

Amendement nr. 14 van Willem-Frederik Schiltz, Andries Gryffroy, Peter Van Rompuy en Wouter Vanbesien strekt ertoe in het derde streepje een punt 19°/1 in te voegen. De toevoeging betreft een aanbeveling inzake de link tussen hergebruik en het lokaal (al dan niet sociaal) tewerkstellingsbeleid.

Amendement nr. 15 van Willem-Frederik Schiltz, Andries Gryffroy, Peter Van Rompuy, Wouter Vanbesien en Robrecht Bothuyne strekt ertoe aan het derde streepje, bij de vragen aan de Vlaamse Regering, een punt 32° toe te voegen. Het betreft een nieuwe aanbeveling inzake circulair waterbeleid, zoals die ook door Wouter Vanbesien werd voorgesteld in amendement nr. 7.

Amendement nr. 16 van Willem-Frederik Schiltz, Andries Gryffroy, Peter Van Rompuy en Wouter Vanbesien strekt ertoe in het vijfde streepje punt 1° te vervangen. De Vlaamse Regering wordt gevraagd bij de Europese Unie aan te dringen op het voeren van een ambitieus beleid op het vlak van hulpbronnefficiëntie. De lat moet voldoende hoog worden gelegd.

3. Stemmingen

3.1. Voorstel van resolutie van Wouter Vanbesien betreffende de bevordering van een duurzame circulaire economie in Vlaanderen (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1088/1)

De amendementen nr. 1 en 2 worden verworpen met 7 stemmen tegen 1.

Het voorstel van resolutie wordt verworpen met 7 stemmen tegen 1.

3.2. Voorstel van resolutie van Willem-Frederik Schiltz, Andries Gryffroy, Peter Van Rompuy, Matthias Diependaele, Robrecht Bothuyne en Bart Nevens betreffende de circulaire economie (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1097/1)

De amendementen nr. 1 tot en met 13 worden verworpen met 8 stemmen tegen 1.

De amendementen nr. 14 tot en met 16 worden aangenomen met 9 stemmen.

Het voorstel van resolutie wordt aangenomen met 9 stemmen.

Jos LANTMEETERS,
voorzitter

Sabine VERMEULEN,
verslaggever

TEKST AANGENOMEN DOOR DE COMMISSIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
 - 1° het pakket circulaire economie van de Europese Commissie van 2 december 2015;
 - 2° het feit dat de Europese Commissie 650 miljoen euro vrijmaakt ter ondersteuning van circulaire economie in het kader van het pakket circulaire economie;
 - 3° het klimaatakkoord van Parijs van 12 december 2015;
 - 4° de agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling van de Verenigde Naties;
 - 5° de passages in het Vlaamse regeerakkoord die wijzen op de vergroening van de economie en de daarvoor noodzakelijke flankerende maatregelen, de nodige aanpassingen binnen de ruimtelijke ordening in Vlaanderen voor een kringloopeconomie en de inschrijving op een innovatieve kringloopeconomie, wat betreft afvalbeleid;
 - 6° het Vlaams materialenprogramma;
- overwegende dat:
 - 1° het huidige lineaire economische model natuurlijke rijkdommen omvormt tot gebruiks- en verbruiksgoederen, dat systeem onze economie kwetsbaar maakt en het zijn limieten bereikt;
 - 2° een circulaire economie, met een cirkel van productie tot consumptie tot productie, dat lineaire patroon duurzaam doorbreekt;
 - 3° milieu, innovatie en competitiviteit hand in hand kunnen gaan;
 - 4° de transitie naar een circulair systeem een toegevoegde waarde van 2,3 miljard euro kan genereren voor Vlaanderen en daarmee 27.000 nieuwe jobs (of 1% van de huidige werkgelegenheid in Vlaanderen) gecreëerd kunnen worden;
 - 5° Vlaanderen nauwelijks eigen primaire grondstoffen heeft en de toenemende vraag in groeielanden op lange termijn de prijzen zal doen stijgen;
 - 6° onze economie in het kader van de re-industrialisatie baat heeft bij initiatieven die onze lokale economie en maakindustrie verankeren;
- vraagt aan de Vlaamse Regering:
 - 1° een duidelijke ambitie en te behalen doelstellingen voor Vlaanderen te formuleren via een masterplan dat nieuwe economieën maximale kansen geeft in Vlaanderen, die doelstellingen aan elkaar te koppelen en waar nodig te zorgen voor een budgettaire vertaling;
 - 2° haar beleid af te stemmen op de principes van de circulaire economie. De Vlaamse overheid maakt daarbij zo snel mogelijk werk van een beleid dat gebaseerd is op transparante materiaalketens die geen afval meer produceren. Daarvoor maakt de Vlaamse Regering in haar aankoopbeleid ketenafspraken over het produceren en/of terugwinnen van gebruikte grondstoffen;
 - 3° circulaire overheidsaanbestedingen te promoten;
 - 4° materiaalkringlopen te sluiten en nieuwe businessmodellen te creëren waarbij innovaties die passen in een circulaire economie, maximaal worden gefaciliteerd;
 - 5° nieuwe consumptiepatronen aan te moedigen, zoals de deeleconomie, die de functie centraler plaatst dan bezit, alsook de ontwikkeling van ondersteunende businessmodellen te ondersteunen en te faciliteren;
 - 6° zowel startende als bestaande ondernemingen aan te moedigen opdat ze hun aanbod omschakelen van productverkoop naar het verkopen van diensten, voor zover dat mogelijk en wenselijk is;

- 7° te onderzoeken hoe Europese middelen voor de circulaire economie en businessmodelinnovatie beter naar Vlaanderen kunnen worden gehaald;
- 8° de circulaire economie integraal te integreren in het Vlaamse klimaatbeleid;
- 9° de energieproductie van alle gebouwen die in beheer van de Vlaamse overheid zijn, zo veel mogelijk om te vormen tot hernieuwbare energieproductiebronnen, met inbegrip van het energie-efficiënter maken van die gebouwen;
- 10° onder andere door het sluiten van contracten te helpen om duurzame plannen uit te voeren, bijvoorbeeld door inspanningen te leveren om regelgeving aan te passen, interessante partijen bij elkaar te brengen en te helpen bij het vinden van financiering;
- 11° de kosten die eigen zijn aan het niet-circulair produceren, zo veel mogelijk te internaliseren en op die manier een gelijk speelveld te creëren tussen bedrijven;
- 12° verder in te zetten op de vergroening van de fiscaliteit;
- 13° de circulaire economie een volwaardige plaats te geven binnen het instrumentarium voor economie en innovatie, met het oog op concrete stimuli voor onderzoek en ontwikkeling (O&O). Daarbij moet de Vlaamse overheid haar expertise en kennis over circulaire economie gecentraliseerd beschikbaar stellen aan de ondernemingen;
- 14° binnen het instrumentarium van ondernemerschaps-, wetenschaps- en innovatiebeleid voldoende stimulansen te geven voor sectoroverschrijdende onderzoeksinitiatieven die kunnen leiden tot nieuwe businessmodellen, tot ecodesign of tot meer performante recyclage. Daarbij kan gedacht worden aan het clusterbeleid;
- 15° innovatie en beleid rond deeldiensten te stimuleren, niet alleen bij startende ondernemers maar ook in bestaande bedrijven, zodat ze kunnen omschakelen van productverkoop naar het aanbieden van diensten;
- 16° bij het verder uitwerken van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen optimaal rekening te houden met de behoeften van de circulaire economie en de optimalisatie ervan;
- 17° bij het ontwerpen van (overheids)gebouwen, een flexibele invulling voorop te stellen, zowel voor het huidige als het toekomstige gebruik;
- 18° blijvend in te zetten op het uitbouwen van Vlaanderen als een circulaire hub;
- 19° binnen het Vlaamse afvalbeleid de nadruk te leggen op het stimuleren van de circulaire economie, en afvalverwerkende bedrijven en intercommunales aan te moedigen zodat ze afvalstoffen als grondstof aanwenden;
- 20° kennis te nemen van de link tussen hergebruikbeleid en lokaal tewerkstellingsbeleid (al dan niet sociaal) en deze verder te onderzoeken;
- 21° Vlaanderen en de Vlaamse bedrijfswereld in het buitenland te promoten als een voortrekker van de circulaire economie;
- 22° zowel bedrijven als consumenten te sensibiliseren voor circulairebusinessmodellen, door goed werkende businessmodellen bekend te maken, bijvoorbeeld voor de omschakeling naar product-dienstverlening in plaats van het traditionele lineaire verkoopmodel;
- 23° financiering te bevorderen voor bedrijven met een goed businessplan en met een businessmodel dat gefocust is op circulair produceren, zowel via de ParticipatieMaatschappij Vlaanderen (PMV) als via het bankenoverleg;
- 24° het European Fund for Strategic Investments (EFSI) te gebruiken om grote circulaire projecten te financieren. Ondanks de Europese doelstelling heeft het EFSI op dit moment nog maar een beperkt aantal projecten gesubsidieerd;
- 25° na te gaan hoe de circulaire economie een plaats kan krijgen in het onderwijscurriculum, zowel in het lager en hoger onderwijs, als in de beroepsopleidingen;
- 26° aan universiteiten meer mogelijkheden te geven om zich aan te sluiten bij de expertisecentra voor circulair ondernemerschap;

- 27° de nodige aandacht te besteden aan scholing en opleiding van werknemers en bedrijven in de omschakeling naar een circulaire economie;
 - 28° aandacht te hebben voor overgangsproblemen bij de reconversie van diverse industrieën naar een circulaire economie;
 - 29° in plaats van via regelgeving dirigistisch op te treden en zo aan goldplating te doen, te kiezen voor veeleer ambitieuze milieubeleidsvereenkomsten of convenanten met sectoren voor selectieve ophaling en verwerking, waarbij het gebruik van onnodige grond- of afvalstoffen wordt vermeden. Daarbij worden ambitieuze doelen geformuleerd, maar de verantwoordelijkheid en de manier waarop die doelen gehaald moeten worden, ligt bij de actoren;
 - 30° aan diezelfde actoren de ruimte te geven om creatieve oplossingen te bedenken. Daarbij wordt het wetgevend kader, als dat vandaag restrictief optreedt, aangepast zonder afbreuk te doen aan de milieustandaarden;
 - 31° de mogelijkheid te onderzoeken om voor bepaalde producten de terugnameplicht uit te breiden met als doel ecodesign te stimuleren. Dat gebeurt in een Europese context en met oog voor het concurrentievermogen van onze bedrijven;
 - 32° in een EU-perspectief de mogelijkheid te onderzoeken voor consumenten om hun defecte of versleten producten kosteloos terug te sturen naar de producent;
 - 33° inzake circulair waterbeleid, in uitvoering van de doelstelling van de Visienota 2050, te komen tot een robuust watersysteem in Vlaanderen door:
 - a) te blijven investeren in de Vlaamse expertise inzake het sluiten van de waterkringlopen;
 - b) bedrijven te steunen die werk maken van de fosforrecuperatie uit afvalwater;
 - c) steden en gemeenten te steunen die werk maken van het sluiten van de energie-, water- en nutriëntenkringloop en die onder meer kiezen voor rationeel watergebruik in hun eigen gebouwenpatrimonium;
 - d) voldoende middelen uit te trekken voor de laagdrempelige expertise- en dienstverleningscentra en demonstratieprojecten die bijdragen tot eco-efficiënte waterkringlopen;
 - e) het toelaten van proefprojecten of het voorzien in regelluwe zones om innovatieve oplossingen op vlak van circulair waterbeleid mogelijk te maken;
- vraagt aan de Vlaamse Regering om aan te dringen bij de federale overheid om:
- 1° ingebouwde veroudering van producten tegen te gaan door bijvoorbeeld in een EU-perspectief de garantieregelgeving voor producenten te verstrengen;
 - 2° een wettelijk kader te ontwikkelen dat rekening houdt met businessmodellen die voortvloeien uit de circulaire economie, zoals deel-, dienst- en servicemodellen;
 - 3° in te zetten op de verdere vergroening van de fiscaliteit;
- vraagt aan de Vlaamse Regering om aan te dringen bij de Europese Unie om:
- 1° een ambitieus beleid te voeren op vlak van hulpbronnefficiëntie (met inbegrip van energetische en niet-energetische hulpbronnen, biotische en a-biotische materialen, water, lucht, bodem, levende organismen, ecosystemen en biodiversiteit) rekening houdende met het feit dat Europa slechts instaat voor 30% van de grondstoffen om te voorzien in haar eigen behoeften;
 - 2° aan te dringen op een oplossing voor de interface tussen REACH, een systeem voor de registratie, evaluatie en toelating van chemische stoffen die in de Europese Unie geproduceerd of geïmporteerd worden, en de circulaire economie;
 - 3° aan te dringen op een vermindering van de bureaucratie voor grensoverschrijdend transport van afvalstoffen;

- 4° maatregelen te nemen om de ingebouwde veroudering van toestellen tegen te gaan en, omgekeerd, om de verwachte levensduur van producten te verlengen;
- 5° grote aandacht te besteden aan de problematiek van dumping in derde (niet-EU-)landen;
- 6° in het klimaatbeleid meer aandacht te schenken aan de CO₂-winsten die de circulaire economie genereert, bijvoorbeeld bij recyclage, en die winsten ook te valoriseren in de gebruikte modellen;
- 7° de regelgeving van niet-EU-landen met betrekking tot duurzaamheid te beïnvloeden, zoals de regelgeving rond garantie en afvalbeheer, bijvoorbeeld via handelsakkoorden of de Wereldhandelsorganisatie.